

PBIS

Pozitivní podpora chování

Projekt: *Škola pomáhá ohroženým dětem*

Mgr. Anna Kubíčková expertní tým ČOSIV, PBIS kouč
anna.kubickova@cosiv.cz

PhDr. Lenka Felcmanová, Ph.D. předsedkyně ČOSIV, PBIS kouč

Měníme systém.
S odvahou.

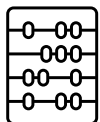
Iceland
Liechtenstein
Norway **Active**
citizens fund

| Nadace OSF

VDV
VÝBOR DOBRÉ VŮLE
Nadace Olgy Havlové

SKAUTSKÝ
INSTITUT

Proč pozitivní podpora chování PBIS

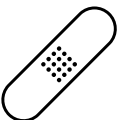
Evidence-based systém

Obliba a dlouholeté zkušenosti ze světa

Pomoc při překonávání plošného dopadu války a pandemie

Podporuje začlenění žáků se SVP.

Pozitivně ovlivňuje průběh a výsledky vzdělávání.

Pomáhá žákům i učitelům

Limity v chování

Když dítě nezvládá matematickou úlohu ..... *intenzivněji učíme*.

Když se dítě nezvládá chovat podle očekávání ..... *trestáme* ?

1. Aktuální stav

Naše reakce

2. Kvalita prostředí a naplňování základních potřeb

Nespecifická prevence

3. Aktuální schopnosti a dovednosti

Intervence

Postupné budování PBIS

Relevantní cíle a výsledky

Společné a sledované; směřují realizaci

Rozhodování na základě analýzy dat

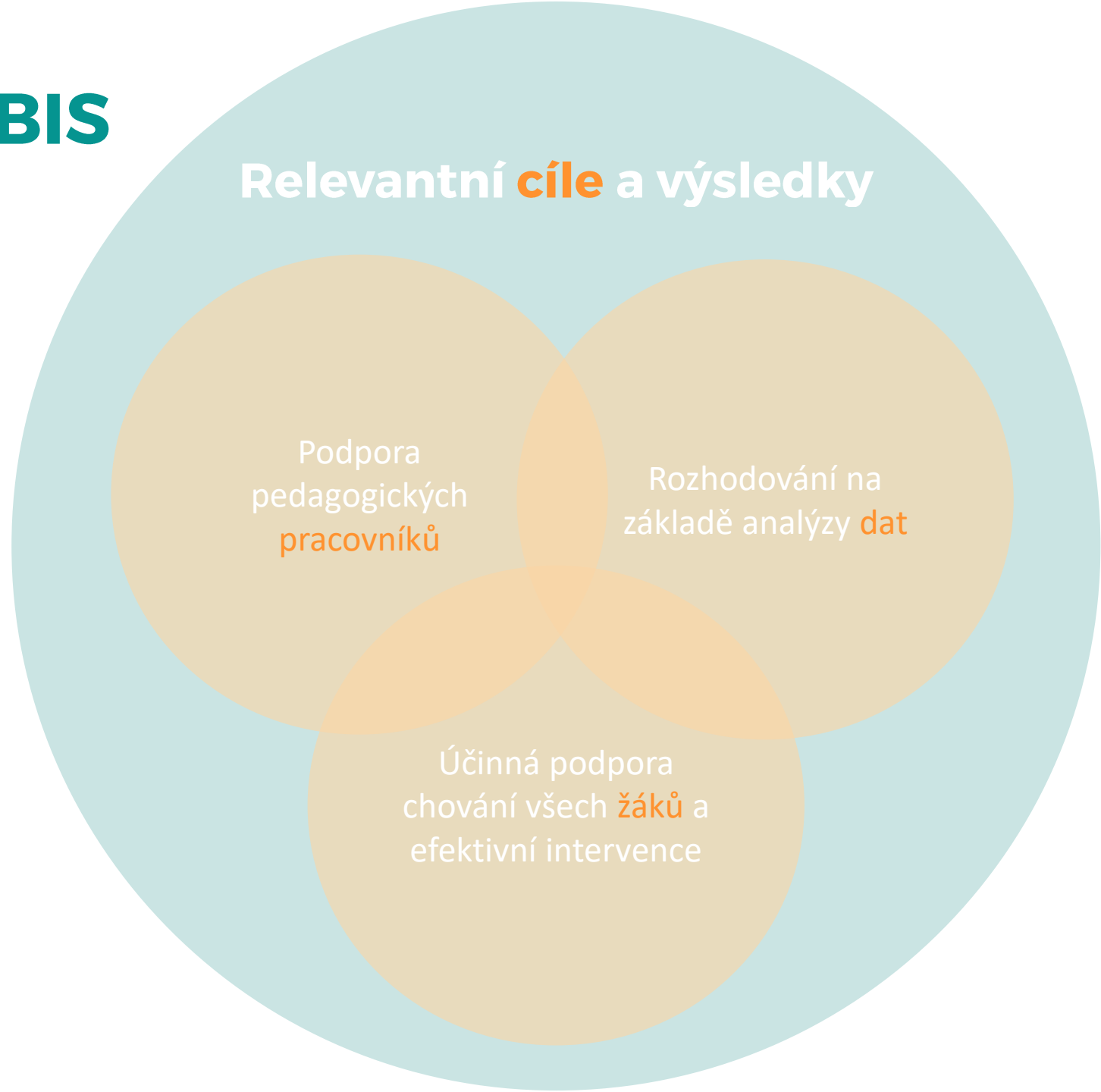
Data o dětech, systému a intervencích

Podpora pedagogických pracovníků

Vzdělávání, sdílení, konzultace, ocenění

Podpora chování všech žáků a intervence

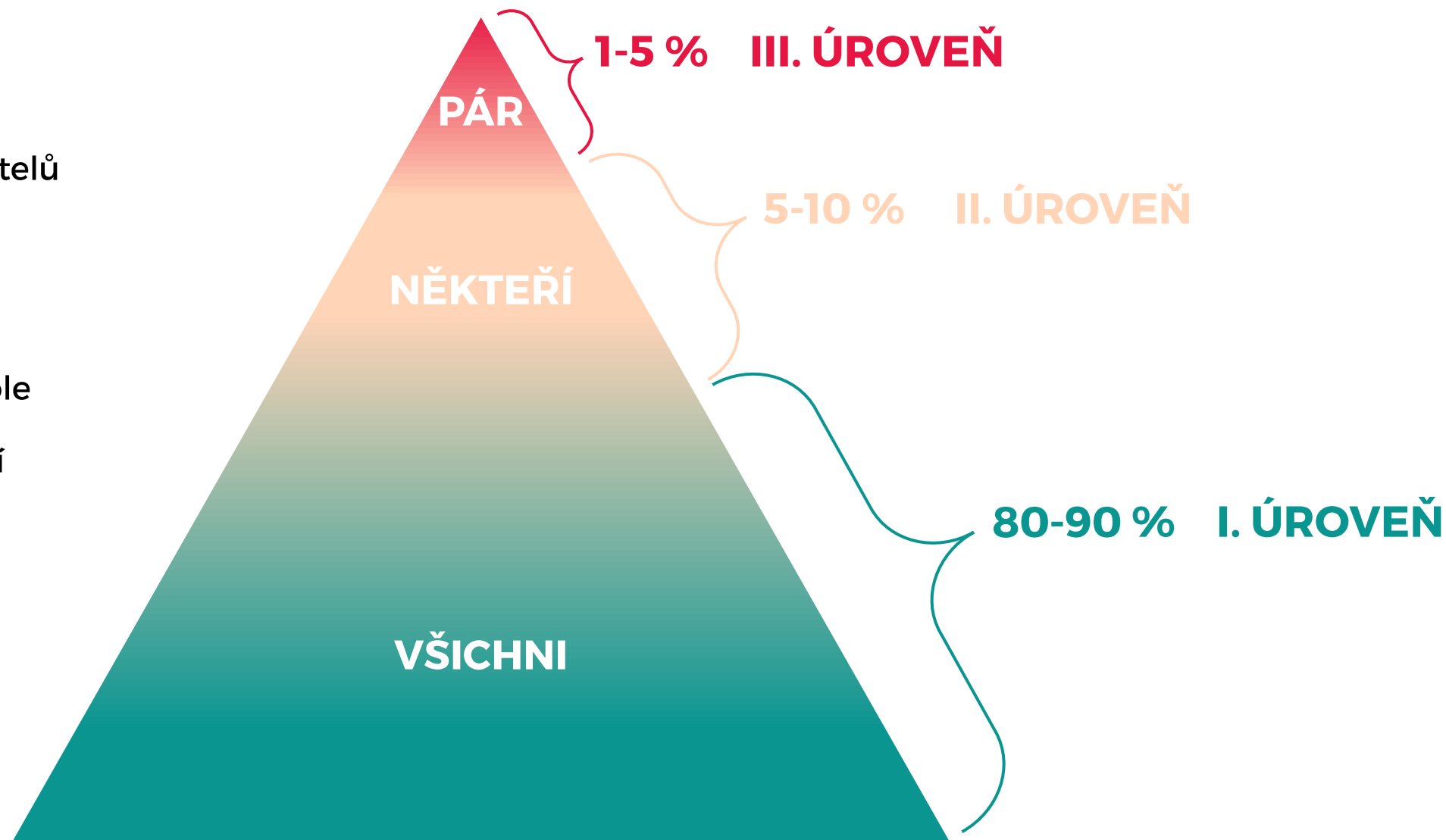
Tři úrovně evidence-based podpory

Účinná podpora chování všech žáků

PBIS Zlepšuje:

- wellbeing žáků i učitelů
- vzdělávací výsledky
- sociální dovednosti
- pocit bezpečí ve škole
- podmínky pro učení
- školní klima

I. úroveň podpory

1. Nastavení jasných **očekávání**, jak se ve škole chováme
2. Praktický **nácvik** vhodného chování po celé škole
3. Pravidelné **upevňování** vhodného chování
4. Sjednocení a zautomatizování existujících **rutinních postupů**
5. Neverbální i verbální **preventivní podněty**
6. Úprava **fyzického prostředí**
7. Definování **jednotných přístupů** k určitým typům nevhodného chování
8. Budování **dobrých vztahů**
9. Aktivní **zapojení** všech žáků ve výuce
10. Participace **žáků i rodičů** na všech úrovních podpory

1. Nastavení jasných očekávání

- Platí pro žáky, zaměstnance i návštěvníky školy
- Pozitivně formulovaná
- Celoškolní
- 3-5
- Vytvořeny v participaci všech zapojených stran
- Obsáhnou jakýkoliv typ chování
- Mohou být námětem pro výtvarné a slohové práce

Vizualizována | Diskutována | Zdůvodňována
Nacvičována | Pozitivně fixována

Fotografie ze škol

2. Praktický nácvik

Potřebujeme 8 opakování k naučení se určitého chování,
ale k přeučení musíme chování zopakovat 28krát!

- Přímo ve třídě | na chodbě | v jídelně | učebně...
- Děti sami předvádí vhodné (očekávané) chování
- Nejdůležitější fází je pravidelné oceňování dodržování těchto očekávání!

Ukázka ze ZŠ: Online hodina

RESPEKTUJI Najdu si místo, kde nejsem rušen/a.
Mám vypnutý mikrofon, než jsem vyvolán.
Chatuji pouze s učitelem.

JSEM SLUŠNÁ/Ý Přihlašuji se včas, odhlašuji se po ukončení hodiny.
Pozdravím, poprosím, poděkuji, omluvím se.
Hlásím se o slovo.

SPOLUPRACUJI Pomáhám a požádám o pomoc, když potřebuji.
Mám připravené pomůcky, splněné úkoly.
Účastním se - komunikuji, reaguji, pracuji.

Modelový příklad očekávaného chování:

Prostředí				
Celoškolní očekávání	Třída	Chodba	Toaleta	Online třída
Zodpovědnost	<ul style="list-style-type: none"> • Soustředím se na práci • Omluvím se za svou chybu 	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikty řeším s pomocí učitele • Nejpozději se zvoněním se vracím do třídy 	<ul style="list-style-type: none"> • Před odchodem zkontroluji čistotu • K utření rukou použiji jeden ubrousek 	<ul style="list-style-type: none"> • Soustředím se na to, co probíráme • Pokud něčemu nerozumím, poprosím o upřesnění
Respekt	<ul style="list-style-type: none"> • Poslouchám toho, kdo mluví • Hlásím se 	<ul style="list-style-type: none"> • Mluvím přiměřeně nahlas • Odpadky vyhazuji do tříděného odpadu 	<ul style="list-style-type: none"> • Zdržuji se jen po nutnou dobu • Dodržuji pořadí 	<ul style="list-style-type: none"> • Před zapnutím mikrofону zapnu ikonu „přihlásit se“ • Na vyzvání si zapnu kameru
Bezpečí	<ul style="list-style-type: none"> • Nechávám dost prostoru druhým • Používám pomůcky k tomu, na co jsou určeny 	<ul style="list-style-type: none"> • Chodím vpravo • Nosím roušku 	<ul style="list-style-type: none"> • Vodu udržuji v umyvadle • Myji si ruce 20 vteřin mýdlem 	<ul style="list-style-type: none"> • Beru ohled na pocity druhých • Před sdílením zážitků z online výuky se poradím s vyučujícím

3. Pravidelné upevňování vhodného chování

- K přeučení musíme chování zopakovat **28krát!**
- Žákům se více upevňuje to chování, které je připomínáno
- Doporučeno dosáhnutí **4(ocenění) ku 1(korekce)**
- Žáci při vhodném chování získávají více pozornosti
- **Žáci, kteří se projevují často nevhodně potřebují nejvíce upevňovat vhodné modely!**

„Jsem ráda, že ses přihlásila, než jsi řekla odpověď“

„Potěšilo mě, že jsi dnes přišel včas, jde vidět, že jsi zodpovědný“

„Vidím, že jsi se pustil do práce. Jak se cítíš, když už jsi toho tolik spočítal?“

„Co se vám na společné práci nejvíce dařilo? Jak to příště znovu dokázat?“

https://www.youtube.com/watch?v=pWsXYbwRChc&t=2s&ab_channel=%C4%8COSA

AMOS
vision

4. Sjednotit a zautomatizovat existující **rutinní postupy**

Postupy jak na straně žáků, tak na straně učitele

- **Obvyklé činnost**
- **Nacvičování**
- **Vizualizace**

Předvídatelnost snižuje pravděpodobnost nevhodného chování

Větší část žáků bude postupovat automaticky správně

Příklad ze ZŠ:

RANNÍ PŘÍCHOD DO TŘÍDY (x1)

1. Pozdravím učitele a spolužáky
2. Odložím tašku k lavici
3. Umyji si ruce mýdlem po 20 sekund
4. Připravím si pomůcky na hodinu

ZAPOJENÍ DO ONLINE VÝUKY (x2)

1. Kontaktuji učitele domluveným způsobem
2. Dohodnu si způsob distanční výuky
3. Věnuji se distanční výuce s maximálním úsilím

5. Neverbální i verbální preventivní podněty

Předvídáme situace, ve kterých mohou děti pochybit

- Připomínáme očekávané chování
- Předtím, než chování vyžadujeme
- Pro celou třídu i jednotlivce

Neverbální upozornění

Slovní připomenutí

"Než přejdeme ke skupinové práci, pamatujte, že respekt se projevuje tak, že..."

Čím vývojově „mladší“ děti jsou, tím obtížnější jsou pro ně některé úkony a chování...

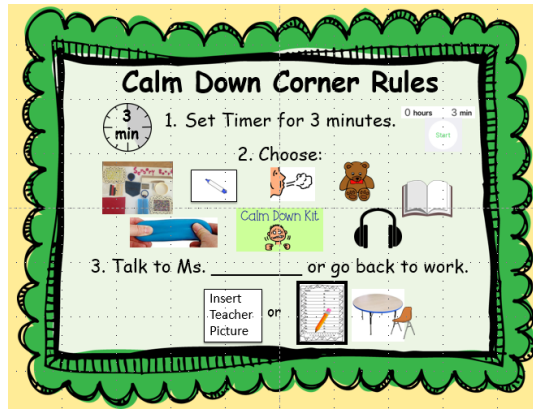
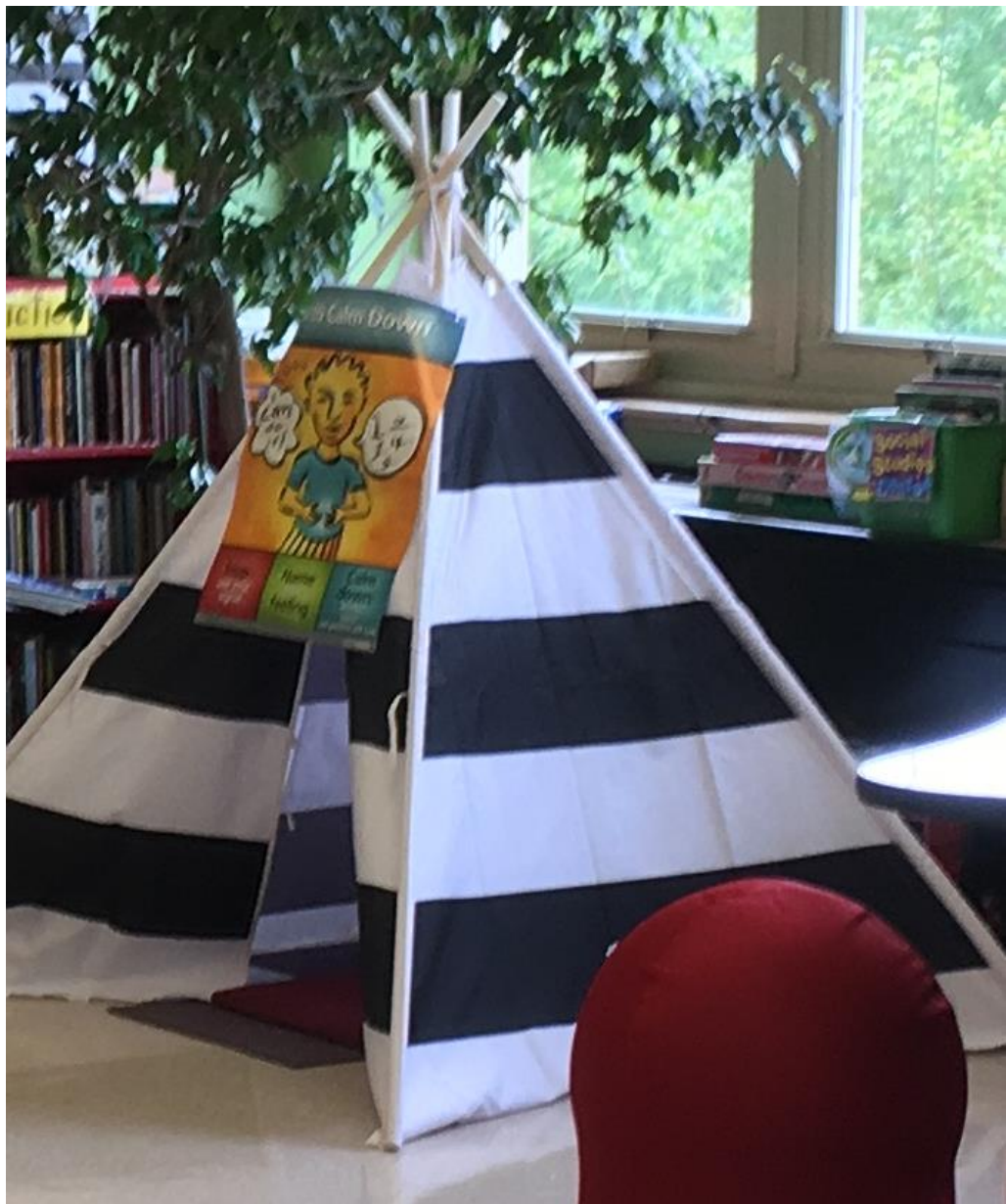

6. Úprava fyzického prostředí

6. Úprava fyzického prostředí

6. Úprava fyzického prostředí

- Lavice podle nejčastěji používaného způsobu výuky (malé skupiny, velká skupina, centra aktivit...).
- Plánek a postup různého rozmístění.
*„Rozmístění musí vždy umožnit **snadný a plynulý pohyb** učitele i žáků.“*
- Využívání **určených míst** a prostorů (lavice pro individuální práci, klidný koutek)
- Za zasedací pořádek i rozdělení žáků do skupin **zodpovídá učitel.**
- Všichni žáci mají k dispozici materiály, které podporují osvojení **aktuálně probíraného** klíčového učiva a **efektivních učebních strategií.**
- Pokud není možné zajistit snadný přístup, pak pedagog formuluje a procvičuje adekvátní postup

7. Definování jednotných přístupů k určitým typům chování

„Soubor reakcí učitele na nevhodné chování, uspořádaný dle intenzity a funkce nevhodného chování.“

Na tvorbě participují žáci, rodiče a pedagogové.

Nejprve uplatnit mírnější reakce.

Neadekvátní trestání nevhodného chování namísto nápravy/korekce prostřednictvím pozitivního, proaktivního a výchovného přístupu je spojeno se zvýšenou agresivitou.

Postupy a reakce by měly komunikovat podporu, péči a budování vztahů.

Snažíme se zakomponovat možnost volby.

„Předvídatelnost reakcí zvyšuje pocit bezpečí a kontroly nad situací = menší riziko eskalace chování.“

„Vědět, jak se zachovat v každé (skoro) situaci snižuje stres učitele, zrychluje reakci i vyřešení situace a pomáhá volit vědomě naučené postupy místo reaktivních postupů.“

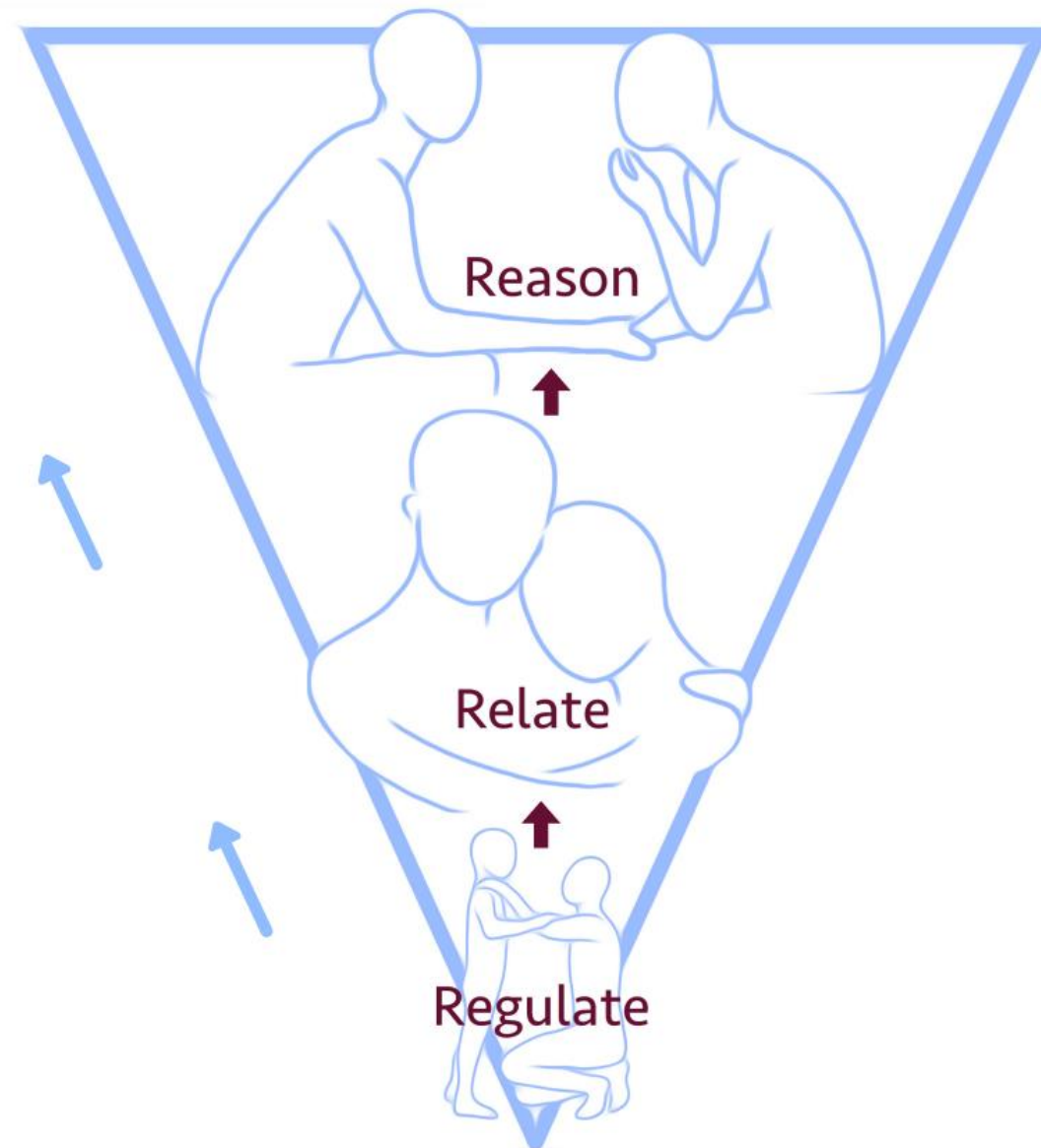

7. Definování jednotných přístupů k určitým typům chování

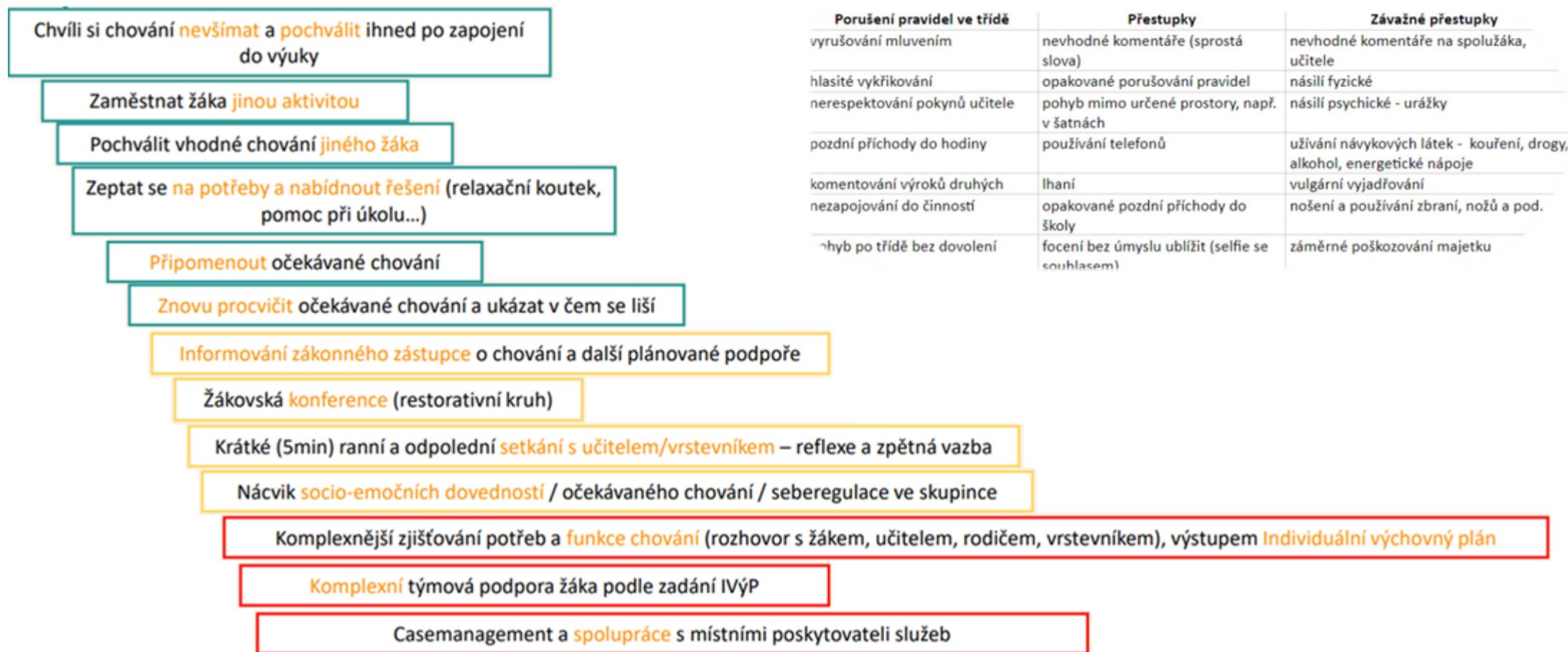
Ve stresu děti i dospělí jednají reaktivně. **Vyšší tep = stres**
„K nacházení vhodných řešení potřebujeme přemýšlet“

V náročných situacích postupujme tak, abychom:

1. Zajistili **zklidnění** (relaxační pomůcky, dech, tělo)
2. Zpevnili **vztah** (úsměv, pochopení, úleva)
3. Společně našli **řešení** (participace, možnost volby)

7. PŘÍKLAD sjednocení důsledků chování

1. Aktuální stav

2. Kvalita prostředí a naplňování základních potřeb

3. Aktuální schopnosti a dovednosti

7. Definování jednotných přístupů k určitým typům chování

Restorativní otázky (mediace)

„Co se stalo?“

„Koho to ovlivnilo?“

„Jak to můžeme napravit?“

Učme žirafí řeč:

Začínám každou větu „Já + smyslové sloveso“

„Já jsem viděl, jak ke mně přichází a shazuje mi věci ze stolu.“

namísto „On mi chtěl rozbít penál“

Pro toho, kdo začal konflikt nebo způsobil větší škodu

1. Popiš prosím, co se podle tebe stalo?
2. Na co jsi v té chvíli myslel/a
3. A co si myslíš teď o tom všem?
4. Kdo si myslíš, že byl tvým jednáním ovlivněn a jak?
5. Co si myslíš, že bys měl/ teď udělat, aby se to vyřešilo?

Pro toho, komu byla způsobena škoda nebo byl v konfliktu

1. Co tě napadlo, když jsi zjistil/a co se děje?
2. Jaký to vše na tebe mělo vliv? A jaký na ostatní?
3. Co pro tebe bylo nejtěžší?
4. Co myslíš, že by se teď mělo stát, aby se to vyřešilo?

PŘÍKLAD doplnění školního řádu (1/2)

Tabulka přestupků a následných důsledků a opatření

Přestupky a následná řešení, následky a výchovná opatření		
A. Přestupky méně závažné (3x a dost)	Řešení	Možné následky
porušování pravidel očekávaného chování	Řeší učitel upozorněním na nežádoucí chování, vysvětlením očekávaného chování, nácvikem a opakováním seznámením žáka s případným následkem.	domluva a rozhovor s učitelem, bez následku
pozdní příchody do hodiny		odebrání výhod
pohyb mimo určenou oblast v prostorách školy		sepsání písemné refelexe na své chování
rušivé chování při výuce		odebrání možnosti volného pohybu po škole o velkých přestávkách
neoprávněné používání mobilního telefonu či jiného mobilního zařízení		reflexivní rozhovory s vyučujícím, TU
nedodržování pokynů		nácvik používání pomůcek k podpoře žádoucího chování
nevhodné komentáře		reflexivní rozhovory s pracovníky ŠPP
B. Opakované méně závažné přestupky (4x a více krát)	Řešení	Možné následky
přestupky, kde nebyla účinná preventivní opatření z oddílu A	Řeší vyučující. Oznamuje se prokazatelně zákonným zástupcům prostřednictvím Hodnocení v Komens. Konzultuje s třídním učitelem, ten konzultuje s pracovníky ŠPP.	náhradní vypracování školní práce v čase mimo výuku
		reflexivní rozhovor (náhledování žáka) s pracovníky ŠPP
		vykázání z učebny buď do klidové místnosti, nebo s AP - Žák pokračuje v zadané práci mimo třídu
		napomenutí třídního učitele
		důtka třídního učitele

PŘÍKLAD doplnění školního řádu (2/2)

C. Přestupky závažné	Řešení	Následek
ohrožující chování vůči druhé osobě	Řeší se v kolegiu třídní učitel, pracovník ŠPP a zástupce vedení školy, před udělením sankce proběhne jednání s zákonným zástupcem žáka. Návrh na udělení ředitelské důtky je projednán v pedagogické radě.	důtka ředitele školy
lhaní a podvádění s cílem osobního prospěchu		
pořizování záznamů (foto, audio, video) bez prokazatelného úmyslu ublížit		
prokazatelné podvodné jednání - kopírování prací spolužáků, z internetu a pod.		
nošení návykových (alkohol, tabákové výrobky, elektronické cigarety, omamné látky a jiné drogy) a nebezpečných látek (zbraně, výbušniny, zapalovače a pod.) do školy, jejich držení bez užívání		
D. Přestupky velmi závažné - hrubé porušení školního řádu	Řešení	Následek
opakovaná porušení bodu C	Svolává se výchovná komise, popřípadě případová konference za účasti pracovníků ŠPP, třídního učitele, vedení školy, zákonných zástupců, žáka a dalších účastníků (zástupci OSPOD, neziskových organizací) výstupem je zápis, popřípadě návrh na vypracování výchovného plánu nebo dalších opatření.	hodnocení chování - uspokojivé, při opakovaných velmi závažných přestupcích - neuspokojivé
prokázaná šikana a kyberšikana		
agresivní chování vůči druhé osobě verbální i fyzické		
úmyslné ničení majetku, vandalismus		
krádež		
rasistické a xenofobní projevy a útoky		
sexuální obtěžování		
užívání návykových a omamných látek		
úmyslné pořizování záznamů (fotografování, audio a video nahrávky) a jeho šíření na sociálních sítích		

8. Budování dobrých vztahů

- Příležitosti k **oceňování úspěchu v chování žáků** nebo poskytnutí podnětu očekávaného chování.
- Podporuje budování vztahu mezi učitelem a žáky díky vytváření **příležitostí k interakcím**.
- Předvídat a předcházet **známým rizikovým spouštěčům**
- Pomáhá **včasnému zklidnění** s pomocí dospělého

„Učitelé uvádějí, že když ráno žáky pozdraví, trvá žákům kratší dobu zvládnout ranní rutinní postup a zahájení první hodiny.“

Příchod do školy | do třídy | o přestávkách | při samostatné práci |

Podpora vzájemného oceňování a dodržování hodnot

Kultura a klima školy

9. Aktivní zapojení všech žáků ve výuce

„Počkáme před vyvoláním odpovědi (5s)“

Hromadné odpovědi:

Všichni žáci ve třídě najednou verbálně odpovídají na otázku

Neverbální odpovědi:

Mazací tabulky, počet prstů, semafor, kartičky s barevnou odpovědí atd.

Vrstevnické učební interakce

Peer tutoring, skupinové práce, odpovědi ve dvojici (Think-Pair-Share)...

10. Participace žáků i rodičů

Zástupce žáků i rodičů se účastní PBIS týmu.

Rodiče jsou **informováni** o všech úrovních podpory

Podpora propojení principů **PBIS v domácím prostředí** (např. očekávání)

„Pozitivní vzkazy domů o chování VŠECH žáků“

Oslava úspěchů v chování s žáky i rodiči

Zavedení systému **zpětné vazby** od všech klíčových hráčů (hlasování, návrhy úprav) a jejich reflexe

„Investice do dobrých vztahů nyní pomohou lepší spolupráci rodičů v případě potřeby.“

Propojování PBIS s neformálním a zájmovým vzděláváním

Děkujeme za pozornost

© 2020 Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z.s.